

ΘΕΜΑ Δ

Οδηγίες ΙΕΠ

Για το τέταρτο θέμα (παραγωγή λόγου) διευκρινίζεται ότι: Με τον όρο «αξιοποίηση πληροφοριών και βασικών εννοιών κειμένου αναφοράς», αξιολογείται η κρίση του/της μαθητή/τριας, στο βαθμό που λαμβάνει υπόψη ή αγνοεί σημαντικές πτυχές του θέματος που θίγονται στο κείμενο (ή στα κείμενα) αναφοράς. Οι μαθητές και οι μαθήτριες αξιολογούν ποιες από τις προηγούμενες γνώσεις τους, εμπειρικά δεδομένα, βιώματα από την καθημερινή τους ζωή, από τη σύγχρονη πραγματικότητα θα αξιοποιήσουν, για να τοποθετηθούν, να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν στο ερώτημα (ή στα ερωτήματα) που τίθεται. (Γι' αυτό και τα κείμενα αναφοράς πρέπει να κινητοποιούν τη σκέψη των μαθητών/-τριών και να τους προκαλούν να πάρουν θέση).

Ενδεικτικές εκφωνήσεις θεμάτων παραγωγής λόγου:

Αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες (π.χ. επιχειρήματα, ιδέες, εκφράσεις κ.ά.) από το κείμενο ή τα κείμενα αναφοράς με την ιδιότητά σας ως μαθητές/μαθήτριες να αναπτύξετε τις απόψεις σας σχετικά

Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου το οποίο θα δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου σας (γύρω στις 350 λέξεις). Ο αρθρογράφος υποστηρίζει τη θέση ότι Εσείς συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη θέση αυτή; Να υποστηρίξετε τη γνώμη σας σε ένα κείμενο 350 λέξεων, το οποίο θα έχει τη μορφή διαδικτυακής επιστολής προς αυτόν. Στο κείμενο παρουσιάζονται κάποια προβλήματα που έχει το σύγχρονο σχολείο. Ποιο από τα προβλήματα αυτά θεωρείτε ως το πιο σημαντικό; Να εξηγήσετε την άποψή σας και να προτείνετε τεκμηριωμένα κάποιους ενδεικτικούς τρόπους επίλυσής του αξιοποιώντας τη δική σας μαθητική εμπειρία. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή και το ύφος της ομιλίας σε μια εκδήλωση στο σχολείο σας (γύρω στις 350 λέξεις).

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Για να γράψουμε το/ τα ζητούμενα του θέματος Δ – παραγωγή λόγου καλό είναι να έχουμε εξαρχής ένα λεξιλόγιο φροντισμένο, που το έχουμε κάνει κτήμα μας. Γι' αυτό στο μυαλό μας έχουμε βάλει λέξεις-φράσεις σε ανάλογα «κουτάκια»-τομείς ανθρωπίνης δραστηριότητας. Αφού η παραγωγή απαιτεί την προσωπική μας θέση, τότε για να την εκφράσουμε χρειαζόμαστε α) λέξεις β) οργάνωση αυτών των λέξεων ανάλογα σε ποιον τομέα της ανθρωπίνης δράσης θ' αναφερθούμε. Παρακάτω ακολουθεί ενδεικτική φρασεολογία ανά τομέα.

1) Κοινωνία - Κοινωνικός τομέας

Θετικά: κοινωνική συνοχή, ανεκτικότητα, διαλλακτικότητα, κοινωνική συνείδηση, αλληλεγγύη, συνεργασία, κοινωνική πρόνοια, εθελοντισμός, ισότητα, ισονομία, ευνομία, δικαιοσύνη, κοινωνικοποίηση, εξυγίανση κοινωνικών θεσμών, αξιοκρατία, αξιολόγηση, ψηφιακός ανθρωπισμός, ψηφιακή επανάσταση, διάλογος, διαδίκτυο, Μ.Κ.Δ., ανθρωποκεντρισμός, ουμανιστική αντίληψη, εξωστρέφεια, δημοκρατικό ήθος,

πολυπολιτισμικότητα, δια βίου μάθηση, αυτομόρφωση, φορείς κοινωνικοποίησης (οικογένεια, σχολείο, ΜΜΕ, εκκλησία, πολιτεία, διεθνής ταυτότητα), ηγέτες, πρότυπα, πνευματική ηγεσία, Ευρωπαϊσμός, Παράδοση, υγιής κριτική, αποκέντρωση, κοινωνική ταυτότητα

Αρνητικά: κατευθυνόμενη κοινή γνώμη, χειραγώγηση, παραπληροφόρηση, υποπληροφόρηση, υπερπληροφόρηση, διαδικτυακή πόλωση, εξομοιωτές (προσομοιωτές παιχνιδιών, βία, κυβερνοεκφοβισμός, καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, φανατισμός, ρατσισμός, ανισότητες, ατομισμός, ωφελμιστικό πνεύμα, ιδιοτελείς πράξεις, παραβατική συμπεριφορά, εγκληματικότητα, αρνησιδικία, κακοποίηση, εθισμοί, αποξένωση, περιθωριοποίηση, μετανάστευση, διαρροή εγκεφάλων, κομπορμισμός, μαζοποίηση, τεχνολογικός μεσσιανισμός, χάσμα γενεών – τεχνολογικό χάσμα, τεχνοφοβία, ψηφιακό χάσμα, ετερόφωτος πολίτης, στρεβλά πρότυπα, νόθη ψυχαγωγία, εφησυχασμός, ιδεολόγημα, έρμαιο δημαγωγών, λαϊκισμός, κλυδωνισμός κοινωνικού σώματος, αποτελμάτωση θεσμών – απαξία θεσμών, υδροκεφαλισμός πόλεων, αστικοποίηση, απολυταρχισμός, υποκουλτούρα, υποδαύλιση εκρηκτικών καταστάσεων, βανδαλισμός, οπαδισμός, φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας, ελλειμματικός ποιοτικός ελεύθερος χρόνος.

2) Πολιτιστικός- Οικολογικός τομέας (τέχνες – γράμματα – πολιτισμός – φύση/ οικολογία – περιβάλλον)

Θετικά: γνήσια τέχνη, αισθητική, καλές τέχνες (λογοτεχνία, γλυπτική, ζωγραφική, αρχιτεκτονική, χορός, θέατρο, φωτογραφία, μουσική, κινηματογράφος, τέχνη του δρόμου, κόμικς), πολυτροπικότητα, εξεικονισμός του πολιτισμού, φαντασία, δημιουργικότητα, καλαισθησία, πρωτόλειο έργο (πρωτότυπο), ανθρωπιστικές επιστήμες, πολιτιστικά στοιχεία της παράδοσης, λαϊκή παράδοση, εκλαϊκευση της τέχνης, κουλτούρα, Ολυμπιακό ιδεώδες, διαπολιτισμική δραστηριότητα, ανακύκλωση, αντιρρυσπαντική τεχνολογία, περιβαλλοντική συνείδηση, αειφόρος ανάπτυξη, «πράσινη» ενέργεια, βιώσιμη αστική κινητικότητα, συρρίκνωση οικολογικού αποτυπώματος, εναλλακτικές μορφές ενέργειας, βιολογικά τρόφιμα, εξέλιξη της τέχνης μέσω της τεχνολογίας

Αρνητικά: νόθη τέχνη, στρατευμένη τέχνη, φολκλορική αντίληψη για την τέχνη και για την παραδοσιακή τέχνη, εμπορευματοποίηση, υποκουλτούρα, βιομηχανία του θεάματος, πολιτισμικός ιμπεριαλισμός μέσω των Μ.Μ.Ε., ριάλιτι, μόδα, συρμός, χειραγώγηση της τέχνης, εσφαλμένη αξιοποίηση των επιτευγμάτων της επιστήμης και τεχνολογίας στην τέχνη, επιδερμικός εξεικονισμός του πολιτισμού, έκπτωση πολιτισμού, οικολογικό αποτύπωμα, οικολογικός φασισμός, τρύπα του όζοντος, αποψίλωση δασικών εκτάσεων, διατάραξη οικοσυστήματος, μεταλλαγμένα τρόφιμα

3) Επαγγελματικός – Οικονομικός τομέας

Θετικά: εργασία, επαγγελματικός προσανατολισμός, βελτίωση συνθηκών, απασχόληση, τεχνογνωσία, επιμόρφωση, δια βίου μάθηση για βελτίωση της εργασίας, αυτομόρφωση, αυτοδίδακτος στο επάγγελμα, άνοδος βιοτικού επιπέδου, αυθυπαρξία –

αυτοσυντήρηση, κοινωνική κινητικότητα μέσω του επαγγέλματος κοινωνική ανέλιξη μέσω του επαγγέλματος, ευημερία, αποδοτικότητα, παραγωγικότητα, ανάπτυξη μέσω επαγγέλματος, ευημερία, αποδοτικότητα, παραγωγικότητα, αύξηση μέσου όρου ζωής, πρόσδος υλικού πολιτισμού μέσω εργασίας, οργάνωση, προγραμματισμός, εξειδίκευση, καταμερισμός εργασίας, επιστήμη και τεχνολογία στη βελτίωση της εργασίας, τεχνητή νοημοσύνη και ρομπότ στην εργασία, τηλεργασία, τηλεκατάρτιση.

Αρνητικά: ανεργία, υπερεργασία, εργασία ως βάρος, αλλοτριώση από την εργασία, μονομερής προσανατολισμός της εκπαίδευσης ως προς την εργασία, μηχανοποίηση, τροποποίηση, θεοποίηση του χρήματος, οικονομική δυσπραγία, αναντιστοιχία υλικοτεχνικού κι πνευματικού πολιτισμού, ρομποτοποίηση, υπερκαταναλωτισμός, υλικός ευδαιμονισμός, ημιαπασχόληση, ετεροαπασχόληση, τηλεργασία (υπό προϋποθέσεις).

4) Πολιτικός τομέας

Θετικά: πολιτικοποίηση, πολιτική ενημέρωση, ενεργοί πολίτες, δημοκρατία, ισονομία, ισοπολιτεία, ελευθερία, αξιοκρατία, Διάκριση εξουσιών, κράτος πρόνοιας, κράτος Δικαίου, πλουραλισμός, δημόσιος διάλογος, πολυκομματισμός, συνδικαλισμός, δικαίωμα «εκλέγειν» και «εκλέγεσθαι», κριτικός έλεγχος από Μ.Μ.Ε. και φορείς κατοχύρωσης και προάσπιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χάραξη ορθής εκπαιδευτικής πολιτικής, πολιτική παιδεία.

Αρνητικά: αποχή, αποπολιτικοποίηση, απουσία πολιτικής παιδείας, αναξιοκρατία, φαβοριτισμός, οικογενειοκρατία, νεποτισμός, ευνοιοκρατία, διασπάθιση δημοσίου χρήματος, απολυταρχισμός, λογοκρισία, ανελεύθερα καθεστάτα, προπαγάνδα, λαϊκισμός, δημοσκοπία, μεσσιανισμός, εξτρεμιστικά πολιτικά μορφώματα, έλλειμμα αξιοπιστίας στην πολιτική σκηνή, πολιτική αστάθεια.

5) Εθνικός – διεθνής τομέας

Θετικά: εθνική ταυτότητα, ιστοριογνωσία, κατανόηση παρόντος μέσω ιστορικής γνώσης και καταγραφής προσωπικών μαρτυριών, φιλοπατρία, διαφύλαξη «ιδιόγλωσσας» των λαών, διαφύλαξη παράδοσης, κοσμοπολιτισμός, πολυπολιτισμικότητα, διαπολιτισμός, οικουμενικότητα, διεθνισμός, κατοχύρωση αυτοδιάθεσης λαών, παγκόσμια ειρήνη, Μ.Κ.Ο., παγκόσμια εθελοντικά κινήματα, προάσπιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Ευρωπαϊσμός, ενότητα, δίκαιη αντιμετώπιση ασθενέστερων οικονομικά λαών, παροχή στηρίξεως.

Αρνητικά: προγονολατρεία, προγονοπληξία, πιθηκισμός, εθνικός ναρκισσισμός, σοβινισμός, ξενοφοβία, φανατισμός, επιβολή με βία, δογματισμός, πόλεμος, πολιτικοί διωγμοί, φονταμενταλισμός, σχέση κυρίαρχου – υποτελούς λόγω εκμετάλλευσης ασθενέστερων λαών, εκμετάλλευση φυσικών πόρων των αδύναμων κρατών για πλουτισμό των δυνατών, άνιση κατανομή πλούτου, φτώχεια, πείνα, θάνατος, καταπάτηση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διακρίσεις, μυστική διπλωματία, υπερδανεισμός, πτώχευση, παγκόσμια απρόσωπα υπερεθνικά κέντρα αποφάσεων,

έλεγχος παραγόμενης οικονομίας, πολυεθνικές με επίδραση στις πολιτικές αποφάσεις κρατών, Ευρώπη δυο ταχυτήτων: Βορράς – Νότος.

Πνευματικός τομέας

Θετικά: παιδεία, εκπαίδευση, δια βίου εκπαίδευση, αυτομόρφωση, ανθρωπιστική – τεχνοκρατική εκπαίδευση, πολύπλευρη μόρφωση, διάνοιξη πνευματικών οριζόντων, λογική και κριτική ικανότητα, γόνιμος προβληματισμός, γόνιμη αμφιβολία, γόνιμη διαφωνία, πνευματική εγρήγορση, ανεκτικότητα στις νέες ιδέες, διαπολιτισμός, γλωσσική ταυτότητα, ανάδελφο της ελληνικής γλώσσας, γλωσσομάθεια, αυτενεργό πνεύμα.

Αρνητικά: αναλφαβητισμός, λειτουργικός αναλφαβητισμός, ελλειμματικός ή προβληματικός διάλογος, πνευματική μονομέρεια, πνευματικός εξανδραποδισμός, εξειδίκευση – μονοδιάστατη σκέψη, αποπροσανατολισμός, χειραγώγηση πνεύματος με προπαγάνδα, μαζοποιημένη σκέψη, πνευματική αδράνεια, προκαταλήψεις, ανακύκλωση στις απόψεις της κοινής γνώμης, στερεοτυπική σκέψη, στερεοτυπικός λόγος, σεξιστικός λόγος, ξύλινος λόγος των Μ.Μ.Ε. που οδηγεί σε παθητικοποίηση πνεύματος, παραφθρά λέξεων, αξιακός λόγος και προπαγάνδα, ρητορεία, λεκτικός πληθωρισμός, λεξιπενία.

6) Ψυχικός τομέας

Θετικά: ψυχική πληρότητα, εσωτερική ψυχική ισορροπία, γαλήνη, σταθερότητα, γέλιο, ψυχαγωγία, ορθή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, αυτοπεποίθηση, αρετή, υπομονή, επιμονή, θάρρος, τολμηρές αποφάσεις, στόχοι και υλοποίηση, ενσυναίσθηση, αλληλοκατανόηση, δημιουργική ενασχόληση – ψυχική πληρότητα, καινοτομίες και ψυχική ευφορία.

Αρνητικά: αλλοτρίωση, κυνισμός, ψυχικό αδιέξοδο, άγχος, μοναξιά, αίσθημα του ανικανοποίητου, μαζοποιημένη / άνωφελη διασκέδαση / διασκορπισμός ψυχής, εθισμοί και παράνομες δράσεις για προσωρινή και επίπλαστη ευχαρίστηση, ανασφάλεια, μοιρολατρία, απαισιοδοξία, παραίτηση, συναισθηματική εξάρτηση, απώλεια ψυχικής ελευθερίας.

7) Άτομο

Θετικά: ελευθερία, ηθικοποίηση, πνευματική – ψυχική αρετή, ανθρωπιστική παιδεία, αξιοπρέπεια, εντιμότητα, ειλικρίνεια, ανιδιοτέλεια, αυτογνωσία, αυτενέργεια, αυθυπαρξία, υποχρέωση – καθήκον, εσωτερική δύναμη, αμφισβήτηση / αμφιβολία, πνευματική ελευθερία, υπευθυνότητα, ωριμότητα, υγιή πρότυπα, φιλέρενος, φιλαναγνωσία, εθελοντική δράση, δοτικότητα, συνεργασία, δημοκρατικό ήθος, ανεκτικότητα, απαλλαγή από στερεοτυπικές αντιλήψεις, φιλοπονία, εργατικότητα, ενσυναίσθηση.

Αρνητικά: εθισμοί, ψέμα, βανδαλισμός, αιθεροβάμων, φίλαυτος, οίηση, υβριστική συμπεριφορά, αλαζονεία, ωφελιμισμός, υποκρισία, ηθική χαλάρωση, αμοραλισμός, τρυφηλότητα, ναρκισσισμός, ασυδοσία, αποπολιτικοποίηση, διπροσωπία, πιθηκισμός,

μιμητισμός, συμπλεγματική συμπεριφορά, συμπλέγματα ανωτερότητας – κατωτερότητας, πάθη, μονήρης σκέψη, αδιαφορία, απάθεια, μνησικακία, χαιρεκακία, τοξικοί άνθρωποι.

ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

Βασικοί τύποι κειμένων με τα χαρακτηριστικά των οποίων οι μαθητές καλούνται να εναρμονιστούν καταγράφοντας τις απόψεις τους στο Θέμα Δ.

1) Ημερολόγιο

➤ ΔΟΜΗ – ΓΛΩΣΣΑ & ΥΦΟΣ

α) Ακριβής προσδιορισμός του χρόνου και του τόπου με την καταγραφή πάνω (δεξιά) της ημερομηνίας π.χ. Παρασκευή 27 Ιουνίου 2021

β) Η φράση «αγαπημένο μου ημερολόγιο» (αριστερά) ως φιλική προσφώνηση.

γ) Χρονολογική σειρά στην αφήγηση των γεγονότων, αν και λόγω του «ελεύθερου» χαρακτήρα αυτού του τύπου, επειδή παρατηρείται και συνειρμική γραφή, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και η τεχνική της αναδρομικής αφήγησης ή του εγκιβωτισμού.

δ) Συνήθως **α' ενικό** πρόσωπο. Ενδέχεται και η χρήση **α' πληθυντικού** που προσδίδει καθολικότητα στην άποψη του γράφοντος, **β' ενικού** για διαλογική μορφή και φιλικό τόνο με το ημερολόγιο μας καθώς απευθυνόμαστε σ' αυτό ή όταν παραθέτουμε αυτούσιο διάλογο που συμμετείχαμε ως πρωταγωνιστές ή γίναμε αυτόκοι μάρτυρες, το **γ' ρηματικό πρόσωπο** όταν καλούμαστε να επιχειρηματολογήσουμε, γιατί στην προκειμένη περίπτωση αναφερόμαστε μεν σε ημερολόγιο αλλά ανταποκρινόμαστε και στο ερώτημα για παραγωγή λόγου σε εξετάσεις.

ε) Λόγος συνειρμικός, εξομολογητικός, απλός. Λεξιλόγιο καθημερινό, αναφορά σε βιωματικές καταστάσεις, άρα χρήση μονολόγου, τεκμήρια, επικαιρότητα. Το λεξιλόγιο ενδέχεται να εμπεριέχει επιστημονικούς όρους ή πιο φροντισμένες εκφράσεις, περιγραφικό, επεξηγηματικό, αποδεικτικό λόγο με τις ανάλογες πάντα γλωσσικές επιλογές όταν καταγράφουμε την άποψή μας για το θέμα / φαινόμενο του Θέματος Δ.

στ) Αποφώνηση (σε φιλικό τόνο, καληνύχτα, θα τα ξαναπούμε σύντομα! κλπ.)

2) Άρθρο

➤ ΔΟΜΗ

Α. Σε σχολική εφημερίδα, ιστοσελίδα, μπλογκ.

ι) Τίτλος: Αξιολογείται θετικά η κατάδειξη του θέματος απ' τον τίτλο με συνώνυμη λέξη ή περιεκτικού περιεχομένου φράση. Η αξιοποίηση σημείων στίξης ή προσωπικού

σχολίου ήδη απ' τον τίτλο προσμετράται στα θετικά. Αποφεύγουμε τους τίτλους που απλώς γράφουν το θέμα π.χ. «Φιλαναγνωσία», «Ρατσισμός».

ii) Πρόλογος: Επικαιρότητα (επικαιροποίηση της έκθεσής μας) είναι από τα βασικά θετικά του προλόγου. Δίνεται με τεκμήρια: παραδείγματα, έρευνες, στατιστικά, μαρτυρίες κ.α.

- Λίγα λόγια για την αξία ή απαξία (αρνητική χροιά / επίδραση του φαινομένου, περιγραφικός/ αποδεικτικός λόγος).
- (Προαιρετικά) ευχαριστούμε / νιώθουμε χαρά / ικανοποίηση που μας δόθηκε η ευκαιρία να εκφραστούμε μέσω των σελίδων αυτής της εφημερίδας.
- Τελειώνοντας γράφουμε το ζητούμενο ή τα ζητούμενα της Έκθεσης (θετικό στοιχείο η καταγραφή μιας μεταβατικής παραγράφου τριών περίπου σειρών, ώστε να μεταβούμε στο πρώτο ζητούμενο. Μεταβατική μπορούμε να επιλέξουμε εναλλακτικά, αν όχι μετά τον πρόλογο, τότε μεταξύ των δυο ζητουμένων, στο τέλος του πρώτου και πριν την αρχή του δεύτερου.

iii) Κυρίως θέμα

- Παράθεση αιτίων / αποτελεσμάτων / δειγμάτων / χαρακτηριστικών του θέματος / βιωμάτων που αποδεικνύουν το θέμα κ.τ.λ., ανάλογα τί μας ζητάει η εκφώνηση. Το άρθρο χαρακτηρίζεται από αιτιοκρατία στο βαθμό που ο κάθε μαθητής δύναται. Προσέχουμε τη δομή στην κάθε παράγραφο ώστε να υπάρχουν ευδιάκριτα τα δομικά μέρη της παραγράφου. Κατακλείδα σε κάθε παράγραφο μέσα στο άρθρο δεν είναι απαραίτητη, δεδομένου ότι δεν κλείνει η παραγωγή λόγου αλλά συνοψίζεται στην επόμενη παράγραφο. Πολλές φορές μια αυστηρή κατακλείδα - σύνοψη δημιουργεί νοηματική ανακολουθία με την επόμενη παράγραφο. Προτιμάται η καταγραφή ενός απλού συμπεράσματος ή η συνέχιση του νοήματος στην επόμενη ως αποσαφήνιση / επεξήγηση και προέκταση του συλλογισμού. Επίσης, θεματική περίοδο της επόμενης παραγράφου μπορεί ν' αποτελεί το συμπέρασμα της προηγούμενης.

iv) Επίλογος: Συνοψίζουμε τα βασικά στοιχεία των ιδεών μας. Αν το θέμα δεν μας ζητά μέτρα / προτάσεις αντιμετώπισης, μια καλή λύση για τον μαθητή είναι να κλείνει την παραγωγή λόγου καταγράφοντας επιγραμματικά τις προτάσεις του. Προσπαθούμε να μην κλείνουμε απαισιόδοξα ή με μοιρολατρικό τρόπο το θέμα της έκθεσης.

Προσοχή: Στο άρθρο δεν γράφουμε αποφώνηση.

B. Σε ευρείας κλίμακας εφημερίδα.

Δεν αλλάζει η δομή που προαναφέρθηκε.

➤ ΓΛΩΣΣΑ & ΥΦΟΣ

A. Σε σχολική εφημερίδα/ ιστοσελίδα σχολείου/ προσωπικό μπλόγκ.

Χρήση α' ενικού προσώπου, α' πληθυντικού προσώπου, β' ενικού προσώπου: Τα «οικεία» αυτά πρόσωπα, προσδίδουν στο άρθρο μας την προφορικότητα, οικειότητα, φρεσκάδα,

αυθορητισμό, προβληματισμούς που σαφώς κι έχει ο λόγος ενός εφήβου. Ο μαθητής δεν είναι δημοσιογράφος ή ρεπόρτερ. Είναι παρακινδυνευμένο σε σχολική εφημερίδα ή προσωπική ιστοσελίδα να μιμείται το ύφος, ενός δημοσιογράφου σε εφημερίδα που θα διαβαστεί από ευρείας κλίμακας και ηλικιακής διαστροφώματος κοινό. Εδώ έχουμε να απευθυνθούμε σε συμμαθητές μας ή οικείους που θα πωληθεί (αν είναι προς πώληση) η εφημερίδα. Το γ' ρηματικό πρόσωπο χρειάζεται στην ανάπτυξη αιτιοκρατίας φυσικά, όπως και η αναφορική χρήση της γλώσσας. Με τη διαφορά όμως ότι σε μαθητική εφημερίδα μας αρέσει να δούμε το σφρίγος, την αμφισβήτηση, την κριτική, τα οράματα του μαθητή με το προσωπικό του ύφος και όχι με ξύλινο λόγο. Άρα σχήματα λόγου και λελογισμένη χρήση σημείων στίξης είναι επιθυμητά και δείχνουν πρωτοτυπία και αυθεντικότητα. Οικείος τόνος και συνδυασμός τρόπων πειθούς, λογικής και συναισθήματος θα ήταν το ιδανικό. Εξάλλου το νέο σύστημα, με βάση τις ενδεικτικές ερωτήσεις του ΙΕΠ, καθώς και τις ερωτήσεις που εμπεριέχονται στα κριτήριά του, μας απέδειξε πως οι φράσεις «γνώμη σου/ γνώμη σας/ άποψη σου/ ποια θεωρείς εσύ ως επικρατέστερη άποψη» κ.τ.λ. είναι πλέον ο βασικός δείκτης που μας προσανατολίζει στην υιοθέτηση ενός στιλ δικού μας, προσωπικού που δεν αποποιείται την επιχειρηματολογία φυσικά αλλά ξεφεύγει πλέον απ' τις τυπικές νόρμες των στερεοτυπικών εκφράσεων στην παραγωγή λόγου των θεμάτων όπως διατυπώθηκαν στο παρελθόν. Το άρθρο που ζητείται στις Πανελλαδικές εξετάσεις προσιδιάζει στη γλώσσα της επιφυλλίδας (προσωπικός τόνος).

B. Σε ευρείας κλίμακας εφημερίδα.

Προκρίνεται η χρήση του γ' ρηματικού προσώπου σε «ελαφρύ προβάδισμα» σε σχέση με τα «οικεία πρόσωπα» που προαναφέρθηκαν γιατί το άρθρο και πάλι γράφεται από μαθητή σε μια μεγάλης μεν κυκλοφορίας εφημερίδα, αλλά η ταυτότητα του αρθρογράφου – μαθητή και η ηλικία του είναι αυτές που και πάλι θα καθορίσουν το ύφος του. Κανείς δεν περιμένει από το μαθητή τη χρήση γ' ρηματικού προσώπου σε όλη την παραγωγή Λόγου για ένα θέμα στο οποίο καλείται να πει τη γνώμη του!

3) Επιστολή

➤ ΔΟΜΗ

α) Χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς: Τόπος και χρόνος που γράφονται πάνω δεξιά π.χ. τόπος (κενό στις Πανελλαδικές) 27 Ιανουαρίου 2021// Προς: Αποδέκτης

β) Προσφώνηση: π.χ. «φίλε Γιώργο» (φιλική επιστολή) «Κύριε Δήμαρχε» (επίσημη επιστολή). Γράφεται πάνω αριστερά.

γ) Περιεχόμενο

- i. Πρόλογος: αφορμή για τη σύνταξη της επιστολής και σκοπός του επιστολογράφου. Σε επίσημες επιστολές εμφιατικά αναφέρουμε τη συμβολή λόγω θέσης του αποδέκτη πάνω στο θέμα και τις προσδοκίες που έχουμε απ' αυτόν ή τις

ευχές μας για πραγματοποίηση του σκοπού μας. Τελειώνουμε με τα ζητούμενα της έκθεσης.

- ii. Κύριο μέρος: Έκθεση και ανάλυση του θέματός μας. Θέση δική μας ως επιστολογράφου. Απόδειξη της θέσης μας με επιχειρήματα – τεκμήρια- μέσα επίκλησης στο συναίσθημα που πιθανώς χρειαστεί ν' ανασκευάσουμε ενδεχόμενες αντίθετες απόψεις πάνω στο θέμα ή να κρίνουμε γεγονότα που ζημιώνουν ή ακυρώνουν την ορθότητα των προτάσεων ή της επιχειρηματολογίας μας.
- iii. Επίλογος: Ανακεφαλαίωση με περιεκτικό τρόπο και επίκληση στο ήθος του αποδέκτη ή στο συναίσθημά του (όπως και στον πρόλογο) για ενασχόλησή του ή επίλυση του θέματος που αναλύσαμε. Κλείνουμε αισιόδοξα. Είμαστε νέοι που δεν πτοούμαστε!
- iv. **Αποφώνηση** κάτω δεξιά σε φιλικό ή επίσημο τόνο / Υπογραφή.

➤ ΓΛΩΣΣΑ & ΥΦΟΣ

Το ίδιο που προαναφέρθηκε στο προσωπικό άρθρο και στο άρθρο που θα δημοσιευθεί σε εφημερίδα ευρείας κλίμακας. Προσοχή. Όσον αφορά στην επιστολή, επειδή απευθύνεται σε ένα πρόσωπο ή ομάδα προσώπων (π.χ. επιτροπή Ε.Ε. για την προστασία του περιβάλλοντος) αποφεύγουμε προσωπικές επιθέσεις, αξιολογικές κρίσεις για τον αποδέκτη που τον μειώνουν, ειρωνεία κ.τ.λ. γιατί η επιχειρηματολογία μας χάνει σε πειθώ και λεξιλόγιο και επί του πρακτέου χάνουμε βαθμούς από το Θέμα Δ!

4) Ομιλία / Εισήγηση

Είναι προφορικός λόγος – γραπτός με στοιχεία έντονης προφορικότητας που εκφωνείται με αφορμή μια συγκεκριμένη περίπτωση – αφορμή που ή δίνεται από την εκφώνηση ή επινοείται από τον μαθητή. Στις ενδεικτικές, μέχρι τώρα, εκφωνήσεις του ΙΕΠ η αφορμή συνήθως δίνεται. Εάν χρειαστεί να επινοηθεί από τον μαθητή αφορμή, ενδεικτικά προτείνονται: παγκόσμια ημέρα (π.χ. εθελοντισμού, ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.τ.λ.), μια εργασία μέσα στην τάξη, μια διαθεματική εργασία, συμμετοχή σε διαλυκειακή εκδήλωση του νομού σας, ένα άρθρο ή επίκαιρο γεγονός που κληθήκατε να εκφωνήσετε την άποψή σας ως εκπρόσωπος του σχολείου / της τάξης σας / του δεκαπενταμελούς κ.τ.λ.

➤ ΔΟΜΗ

- i. Προσφώνηση: Αναλυτική προσφώνηση ανάλογα το κοινό που μας έχουν υποδείξει απ' την εκφώνηση π.χ. κ. Δήμαρχε, κύριοι δημοτικοί σύμβουλοι, αγαπητοί συμπολίτες // Κύριε-α διευθυντά / -ντρια, αγαπητοί γονείς, συμμαθητές, σεβαστοί καθηγητές // κ. επίτροποι της Ε.Ε. // κ.τ.λ.
- ii. Πρόλογος: Παρουσιάζετε επιγραμματικά το θέμα, καθιστώντας σαφές απ' την αρχή στο κοινό σας τον λόγο για τον οποίο στέκεστε μπροστά του. Ακολουθεί η αφορμή που προαναφέρθηκε καθώς και η ιδιότητά σας και κλείνει με τα ζητούμενα της έκθεσής σας. Ως κατεξοχήν «προφορικός» κειμενικός τύπος, μια θετική χροιά δίνουν

τα ερωτήματα προς το κοινό ήδη από τον πρόλογο, με τα οποία μπορούν να εισαχθούν τα ζητούμενα της Έκθεσης (υπό μορφή ερωτημάτων ή με στίξη αν κριθεί απαραίτητο).

- iii. Ανάλογα με το θέμα χρησιμοποιούμε επικαιρότητα και δείγματα του φαινομένου / αφήγηση βιωματικής ή οικείας εμπειρίας / αναδρομή στο παρελθόν, αν το θέμα διακρίνεται από διαχρονικότητα. Αποδεικτικό υλικό – επιχειρηματολογία, εξήγηση κι ερμηνεία του φαινομένου, περιγραφή της έννοιας, ιδέας, δοθέντος θέματος. Παράθεση αποδεικτικού υλικού θεωρούνται και τα τεκμήρια, οι αυθεντίες, οι μαρτυρίες για την απόδειξη της ορθότητας των απόψεών μας. Ενδεχόμενη παράθεση επιχειρηματολογίας «εκ του αντιθέτου» δηλαδή ανασκευάζοντας ένα επιχείρημα που υποστηρίζεται απ' την κοινή γνώμη ή από κάποιο πρόσωπο.
- iv. Επίλογος: ανακεφαλαίωση, όπως στους προαναφερθέντες τύπους.

▷ ΓΛΩΣΣΑ & ΥΦΟΣ

- α' ενικό / πληθυντικό, β' ενικό / πληθυντικό, γ' ενικό / πληθυντικό (στην επιχειρηματολογία χωρίς κατάχρηση ώστε να καταλήξει ξένος, στεγνός και στερεοτυπικός λόγος, ειδικά αν μιλάμε σε οικείο κοινό).
- Ρητορικά ερωτήματα ή αποφαντικά ερωτήματα που ευκόλως το κοινό μέσα του απαντάει.
- Σχήματα λόγου: αντιθέσεις, ειρωνεία / αυτοσαρκασμός όταν πρόκειται να καταγγείλουμε, να διαμαρτυρηθούμε ή να δηλώσουμε και την προσωπική μας ευθύνη.
- Σχολιαστική στίξη

Όλα τα παραπάνω προσδίδουν την ποθητή οικειότητα, αμεσότητα, διαλογική μορφή που οφείλουμε να δώσουμε στη γραπτή μας εισήγηση / προσχεδιασμένο προφορικό λόγο, ώστε να επικοινωνήσουμε με το κοινό μπροστά μας, να μας προσέξει, να κινητοποιηθεί. Σε ομιλία μας -ως μαθητές πάντα- σε επίσημο κοινό δεν θυσιάζουμε τη φρεσκάδα που δίνουν στο λόγο μας τα παραπάνω στοιχεία γιατί η ύπαρξή τους δεν αναιρεί την ύπαρξη επιχειρηματολογίας. Αλλώστε η χρήση μέσων πειθούς που ανήκουν στην επίκληση στο συναίσθημα είναι ενδεδειγμένη για πειθώ του οποιουδήποτε ακροατηρίου.

5) Δοκίμιο: Αποδεικτικό – Στοχαστικό

Για τα χαρακτηριστικά του αποδεικτικού δοκιμίου βλέπε άρθρο. Κοινό στοιχείο η επικαιρότητα στον πρόλογο και ο τίτλος. Επίσης απαραίτητη η επιχειρηματολογία, όπως σε όλους τους κειμενικούς τύπους εξάλλου. Περισσότερη χρήση αναφορικής χρήσης γλώσσας και γ' ρηματικού προσώπου καθώς η διαχρονικότητα των ιδεών είναι βασικά χαρακτηριστικά του δοκιμίου. Ο διδακτικός τόνος διατρέχει όλο το κείμενο.

Σχετικά με το στοχαστικό δοκίμιο ο μαθητής οφείλει να προσέξει τη συνειρμική γραφή (πιο προσωπική γραφή και πιο χαλαρή καταγραφή στη σχέση αιτιών – αποτελεσμάτων, περιδιάβαση στο χώρο των ιδεών χωρίς το αυστηρό πλαίσιο του αποδεικτικού). Η επικαιρότητα στον πρόλογο και ο τίτλος παραμένουν αλλά το στοχαστικό είναι πιο «λογοτεχνικό είδος» κάτι που φαίνεται και στη γλώσσα και το ύφος που προσιδιάζει σ' αυτό της ομιλίας, δηλαδή οικειότητα και προσωπικό ύφος, καλλιπέπια κ.τ.λ.

6) Επιφυλλίδα

[Προαναφέρθηκε ως επισήμανση στο τέλος του προσωπικού άρθρου.]

Έχει όλα τα χαρακτηριστικά του άρθρου αλλά πιο εξεζητημένα / συγκεκριμένα θέματα (όπως δηλαδή ζητούνται στις Πανελλαδικές εξετάσεις, γι' αυτό και αναφέρθηκε ότι τα μαθητικά άρθρα σε σχολική εφημερίδα ή προσωπική ιστοσελίδα έχουν τα χαρακτηριστικά της επιφυλλίδας, κυρίως στη γλώσσα. Γλώσσα με έντονο υποκειμενισμό, καταγγελτικό τόνο ή επιδοκιμασία φαινομένων, χρήση οικείων ρηματικών προσώπων, καλλιπέπια. Αυτό δεν αναιρεί τη χρήση από τον μαθητή και αναφορικής χρήσης γλώσσας και γ' ρηματικού προσώπου.

Προσοχή! Και στο άρθρο και στην επιφυλλίδα σκοπός είναι η ενημέρωση, η πληροφόρηση, ο προβληματισμός του αναγνώστη. Η επιφυλλίδα έχει πολλά κοινά στοιχεία με το χρονογράφημα (το τελευταίο έχει επιπλέον πιο εύθυμο χαρακτήρα). Στις ερωτήσεις του ΙΕΠ μέχρι τώρα δεν έχει προσδιοριστεί ο ακριβής κειμενικός τύπος σε κάποιες παραγωγές λόγου (Θέμα Δ), αλλά ζητείται κείμενο επιχειρηματολογίας που εκφωνείται ή που καταγράφεται σε άρθρο, δοκίμιο κ.τ.λ. Άλλη μορφή εκφώνησης είναι να δίνεται ο κειμενικός τύπος π.χ. να καταγράψετε τις απόψεις σας σε άρθρο / ομιλία / επιστολή / ημερολόγιο.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΩΝ ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΕΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

Στόχος: άντληση πληροφοριών και ιδεών για την παραγωγή του δικού μας λόγου (έκθεση ιδεών, Θέμα Δ)

- Τα μη λογοτεχνικά κείμενα μπορεί να έχουν συναφές θέμα ή τα θέματά τους μπορεί να βρίσκονται σε σχέση αντίθεσης / συμπλήρωσης / τεκμηρίωσης το ένα του άλλου.

α) Σε περίπτωση που τα δυο μη λογοτεχνικά κείμενα είναι μονοτροπικά κείμενα, έχουν δηλαδή ως σημειωτικό τρόπο το γραπτό κείμενο κι όχι κάποια εικόνα, σκίτσο, γελοιογραφία κ.τ.λ. υπογραμμίζουμε τα χωρία ή φράσεις / λέξεις του κειμένου που ανταποκρίνονται στην εκφώνηση της παραγωγής λόγου (Θέμα Δ).

β) Σε περίπτωση που έχουμε δυο σημειωτικούς τρόπους, δηλαδή πολυτροπικό κείμενο δεν αγνοούμε την πρόθεσή του σκιτσογράφου / φωτογράφου κ.τ.λ. και τη σχέση της εικόνας με το θέμα μας. Κρατάμε πρόχειρες σημειώσεις για την πρόθεση / θέμα που

εκφράζει το πολυτροπικό και στη συνέχεια αποδίδουμε ελεύθερα – με δικά μας λόγια- αυτό το νόημα σε όποιο σημείο / ζητούμενο της έκθεσης μας ταιριάζει.

- Πώς καταλαβαίνουμε ότι φράσεις / παράγραφοι κ.τ.λ. των κειμένων μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην έκθεση και δεν θα μας οδηγήσουν εκτός θέματος ή σε πλατειασμούς.

α) Αναζητούμε λέξεις / φράσεις ίδιες ή συνώνυμες της εκφώνησης του θέματος Δ μέσα στα κείμενα και τις κυκλώνουμε

β) Αναζητούμε χωρία με αναλυτικό ή περιεκτικό περιεχόμενο μέσα στα κείμενα, το οποίο περιεχόμενο θα απαντά ή θα αιτιολογεί ή θα τεκμηριώνει το ζητούμενο ή τα ζητούμενά μας.

- Κατανοούμε τις σχέσεις αιτίων – αιτιατών, επεξήγησης / αποσαφήνισης, περιγραφής του φαινομένου, οπτικής γωνίας του γράφοντος, θέση του πάνω στο θέμα που αναλύει...
- Εντοπίζουμε τεκμήρια στα κείμενα που με παρόμοιο τρόπο ή αυτούσια τα παραθέτουμε στην έκθεσή μας. [Και τα αίτια – αποτελέσματα, και η περιγραφή φαινομένων και η προσωπική θέση του συντάκτη του κειμένου και τα τεκμήρια, αποτελούν βασικό υλικό συγγραφής της δικής μας έκθεσης.]
- Δεν ξεχνάμε: Τα μη λογοτεχνικά κείμενα αποτέλεσαν την «πρώτη ύλη» διαμόρφωσης της καταγραφής της δικής μας παραγωγής λόγου. Άρα «τεμαχίζουμε» την ύλη στα συνθετικά της και τα ανασυνθέτουμε – αναλυτικοσυνθετική διαδικασία- εμπλουτίζοντας την ανάλυση αυτής της ύλης με τις γνώσεις κι εμπειρίες μας, την προσωπική μας σφραγίδα δηλαδή.
- Η αναφορά σε επιστημονικούς όρους που περιγράφουν φαινόμενα, καθώς και η αναφορά σε ειδικούς / αυθεντίες που επικαλείται ο γράφων ή το όνομα του ίδιου του γράφοντος αν ομιλεί ως αυθεντία / γνώστης του θέματος, προσμετράται θετικά.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Κείμενο 1

Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση: 200 εκπαιδευτές μιλούν μαζί μου γι' αυτό.

[1] Στα πλαίσια δράσης του προγράμματος «Κοινωνικό Σχολείο» του Υπουργείου Παιδείας, ως υπεύθυνος της ενότητας «Σεξουαλική Αγωγή – Διαφυλικές Σχέσεις», έχω αρχίσει έναν αγώνα δρόμου, να επικοινωνήσω τις σχολές γονέων του Υπουργείου στις 58 περιφερικές διευθύνσεις της χώρας. Συγκεκριμένα, 1500 εκπαιδευτές αγωγής υγείας, κυρίως ψυχολόγοι και παιδαγωγοί, είναι οι τοπικοί πυρήνες επικοινωνίας και ενημέρωσης των γονιών σε όλα τα σχολεία της χώρας. Αυτοί οι άνθρωποι αποτελούν τον κορμό στήριξης των σχολών γονέων, με τελικό αποδέκτη φυσικά το παιδί, που ουσιαστικά προσεγγίζεται και μέσα από την ίδια τη σχολική κοινότητα με εκφραστή τον δάσκαλο και τον σχολικό ψυχολόγο (εκεί όπου υπάρχει).

[2] Έτσι είχα την ευκαιρία να είμαι στη Θεσσαλονίκη την Παρασκευή το πρωί, όπου για 4 ώρες 200 εκπαιδευτές αγωγής υγείας έζησαν μαζί μου όλα αυτά που είναι απαραίτητα συστατικά ενημέρωσης και γνώσης για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση καταρχήν των γονιών. Με λίγα λόγια θέλω να σας περιγράψω αυτή την 4ωρη μαγευτική εμπειρία που έζησα μαζί με αυτούς τους νέους ανθρώπους, που όταν έφυγα από κοντά τους πήρα μαζί μου το κέφι τους, το πάθος τους για τη γνώση της συγκεκριμένης ενότητας αλλά και την αγωνία τους, το πώς να διαχειριστούν ερωτήματα που τους θέτουν οι γονείς, μπροστά στον φόβο που βιώνουν αλλά και στην ανάγκη να μάθουν για την σεξουαλικότητα των παιδιών τους, κυρίως της ηλικίας 6 – 16 ετών. Αυτοί οι 200 άνθρωποι, στελεχώνουν το βόρειο κομμάτι της χώρας που μαζεύτηκαν στη Θεσσαλονίκη και που είχαμε έτσι την ευκαιρία (εγώ και εκείνοι) να ανταλλάξουμε απόψεις μέσα σε ένα καταγιστικό βιωματικό σεμινάριο, που στην κυριολεξία με βομβάρδισαν με τις αλληπάλληλες ερωτήσεις τους και την απαιτητικότητά τους για ξεκάθαρες απαντήσεις. Είχε φτάσει 2 η ώρα το μεσημέρι, τα χέρια τους σηκωνόντουσαν όλο και πιο πολύ μην αφήνοντάς με να φύγω από την αίθουσα, μπροστά στο άγχος μου για την ώρα αναχώρησής μου για το αεροδρόμιο.

[3] Σίγουρα δεν μπορείτε να καταλάβετε αυτό που ένιωσα. Δεν μπορώ να σας μεταδώσω τον ενθουσιασμό των νέων αυτών ανθρώπων δείχνοντάς μου μία Ελλάδα που πολλές φορές την υποτιμάμε και την βάζουμε πιο πίσω από τις πιεστικές φάσεις της ζωής μας σε σχέση με την οικονομία, το επάγγελμα, την ανασφάλεια και το μνημόνιο που μας έχει βαρέσει στο κεφάλι. Αυτό που με εντυπωσίασε πιο πολύ από όλα είναι το γρήγορο μυαλό τους, η βροχή των ερωτημάτων τους όπως «εάν η 15χρονη κόρη φέρει το αγόρι της στο σπίτι και ζητήσει να πάνε μαζί στο δωμάτιό της, τι κάνουν οι γονείς;» ή «ο 8χρονος γιος ρωτάει τη μητέρα του εάν κάνει σεξ με τον πατέρα του» ή ακόμη «ο αυνανισμός αποτελεί πρόβλημα για ένα παιδί εάν είναι πολύ έντονος και πόσες φορές κάποιος μπορεί να αυνανίζεται και σε ποια ηλικία;». Μεταφέροντάς σας μερικά από τα ερωτήματά τους, αξίζει να πω ότι ήρθανε καλά διαβασμένοι για να με στριμώξουν στη γωνία, βλέποντας το Ελληνικό σπίτι κυρίως της περιφέρειας με τους γονείς και τα παιδιά να αγωνιούν για το τι είναι σεξ, σε ποια ηλικία τους μιλάμε γι' αυτό, τότε πραγματικά πρέπει να ξεκινάει, ενώ φυσικά δεν έμεινε από έξω και το σεξουαλικό κρεβάτι των γονιών και πως αυτό επιδρά θετικά και αρνητικά στη σεξουαλικότητα των παιδιών τους.

[4] Θέλοντας λοιπόν να μοιραστώ μαζί σας αυτή την μοναδική εμπειρία που έχω ως υπεύθυνος της Σεξουαλικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας, συνειδητοποιώ για μία ακόμη φορά το εκπληκτικό φυτώριο των νέων ψυχολόγων, παιδαγωγών αλλά και γιατρών που ανήκουν ως εκπαιδευτές αγωγής υγείας στις σχολές γονέων, την ανάγκη τους να μάθουν όλη την αλήθεια με υπεύθυνη επιστημονική άποψη για τη σεξουαλικότητα των παιδιών, όπως την αναζητούν οι γονείς τους και οφείλουν να την γνωρίζουν για το καλό των παιδιών τους. Η σεξουαλική αγωγή δυστυχώς στη χώρα μας ήταν μία απαγορευμένη υπόθεση της επίσημης πολιτείας που δεν τολμούσε να την εκφράσει σοβαρά και υπεύθυνα φοβούμενη όλους εκείνους που θεωρούν το σεξ ανώμαλο, βρώμικο, ανεπίτρεπτο. Σήμερα όμως φαίνεται κάτι να αλλάζει μέσα από το

Κοινωνικό Σχολείο που φωτίζει όλα αυτά που είναι αναγκαία και απαραίτητα να ξέρουν εκείνοι που γέννησαν ένα παιδί, που γρήγορα θα αναζητήσει την πληροφορία μακριά από το γονιό και την αλήθεια. Γι αυτό και είμαι χαρούμενος, όσο και συγκινημένος γιατί οι Σχολές Γονέων μπορούν σήμερα να μιλούν ανοιχτά και υπεύθυνα για κάτι που όσο καλύτερα το ξέρεις, τόσο πιο υγιής, ολοκληρωμένος και ώριμος άνθρωπος γίνεσαι! Και αυτό είναι το σεξ. Και οι 200 αυτοί άνθρωποι μου το έδειξαν. Είδα ουσιαστικά τη σοβαρότητα, την ανάγκη της γνώσης και την επιστροφή τους στις τοπικές κοινωνίες της Βόρειας Ελλάδας, οπλισμένοι να μιλήσουν στους γονείς που αγαπούν τα παιδιά τους και που θέλουν να ξέρουν.

Dr. Θάνος Ασκητής

Κείμενο 2

Τα παιδιά μαθαίνουν για τη σεξουαλικότητα παρατηρώντας, ακούγοντας και βιώνοντας την ατμόσφαιρα που επικρατεί μέσα στο σπίτι, από την πλευρά του παρατηρητή, αλλά και του αποδέκτη μηνυμάτων για τις σχέσεις των δύο φύλων, τις συμπεριφορές και τα συναισθήματα που αναπτύσσονται ανάμεσα σε δύο ανθρώπους.

Θέμα Παραγωγής Λόγου: Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση γονείς και σχολείο: Ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών και η αξία της.

Ανίχνευση πληροφοριακού υλικού από τα δυο μη λογοτεχνικά κείμενα για την χρήση τους στην παραγωγή λόγου.

Κείμενο 1

1^η παράγραφος

α) Ρόλος γονιών και σχολείου στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Τα υπογραμμισμένα χωρία απαντούν και στα δυο ερωτήματα σχετικά με τους ρόλους: Ενημερώνουν για την ύπαρξη του «κοινωνικού σχολείου» που εντάσσεται στα πλαίσια δράσης του Υπουργείου Παιδείας, κατονομάζεται η ενότητα «Σεξουαλική Αγωγή και διαφυλικές σχέσεις» και με το α' ενικό πρόσωπο ο γράφων τονίζει τον ρόλο του σ' αυτό το πρόγραμμα: είναι ο

υπεύθυνος του, ο Θάνος Ασκητής. Οι πληροφορίες αφορούν τη συγκεκριμένη χώραξη εκπαιδευτικής πολιτικής από το Υπουργείο, δίνονται ο τίτλος του προγράμματος και ο Υπεύθυνος (που φαίνεται απ' την υπογραφή του άρθρου κι έτσι εξηγείται το α' ενικό) → Τα στοιχεία τα παραθέτουμε αυτούσια στην Παραγωγή Λόγου, είναι πληροφοριακό υλικό εξειδικευμένο. Κάθε εξειδικευμένο για το θέμα πληροφοριακό υλικό παρατίθεται πάντα στην παραγωγή ως τεκμήριο ή αποσαφήνιση πληροφορίας / επιχειρήματος. Ονόματα ειδικών επί του θέματος είναι θετικό στοιχείο, όταν αυτά αναφέρονται στα κείμενα αναφοράς.

β) Από την 1^η παράγραφο χρειαζόμαστε επιπλέον τις άλλες υπογραμμισμένες πληροφορίες που αφορούν τη δράση που θα γίνει μέσα στο σχολείο με αποδέκτες γονείς και εκπαιδευτικούς.

2^η παράγραφος

Η υπογραμμισμένη πληροφορία μαρτυρά την αγωνία των εκπαιδευτών για τη διαχείριση καιρίων ερωτημάτων που τίθενται από γονείς οι οποίοι φοβούνται ή ντρέπονται για το θέμα και βρίσκονται σε αμηχανία.

3^η παράγραφος

Η ίδια αμηχανία γονιών φαίνεται και στο υπογραμμισμένο χωρίο της 3^{ης} παραγράφου και δίνεται υπό μορφή ερωτημάτων. Από εκεί ο αναγνώστης καταλαβαίνει πως η αναγκαιότητα «εκπαίδευσης» των γονιών μέσα από τις σχολές γονέων είναι τεράστια. Από την ίδια παράγραφο εξάγουμε το συμπέρασμα πως και η σεξουαλική ζωή των γονιών διαδραματίζει ρόλο στη σεξουαλικότητα των παιδιών

4^η παράγραφος: Συλλέγουμε απ' αυτήν τρία στοιχεία (α, β, γ).

α) Την ύπαρξη ενός μέχρι τώρα αδιάφορου σχολείου που θεωρούσε ταμπού το θέμα της σεξουαλικότητας, με μια Πολιτεία να φοβάται ν' αναλάβει πρωτοβουλίες φοβούμενη την κοινή γνώμη που θεωρούσε το σεξ βρόμικο.

β) και από την άλλη φαίνεται η καινοτομία που συντελείται σήμερα στο συγκεκριμένο θέμα στον χώρο της Εκπαίδευσης. Αυτή η αντίθεση πρέπει να γραφεί για να τονιστεί η αξία της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης που έγινε κατανοητή πια, και

γ) οι λόγοι που την καθιστούν απαραίτητη. Κάποιοι από τους λόγους διαφαίνονται στα επόμενα -δυσω τελευταία- υπογραμμισμένα χωρία της ίδιας παραγράφου και συμπληρώνονται επιπλέον λόγοι από τον μαθητή, ο οποίος αφορμάται απ' τις πληροφορίες της παραγράφου.

- Συνολικά η αναγκαιότητα και αξία της σεξουαλικής αγωγής ως γνώσης από γονείς/ καθηγητές και ως μαθήματος είναι το θέμα του Κειμένου 1.

Κείμενο 2

Από το Κείμενο 2 συλλέγουμε την πληροφορία πως η σεξουαλική ζωή των γονιών επηρεάζει τα παιδιά (αντίστοιχη πληροφορία και στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1) αλλά με το Κείμενο 2 δίνονται επιπλέον πληροφορίες και επεξηγείται ο τρόπος με τον οποίο επηρεάζονται.

- Στα πολυτροπικά κείμενα αναλύουμε στο πρόχειρό μας το μήνυμα της εικόνας που μπορεί να μας φανεί χρήσιμο αν μετατραπεί με τις ανάλογες προσθήκες μας σε μέρος παραγράφου ή ολόκληρη παράγραφο. Δεν αφήνουμε αναξιοποίητο το πολυτροπικό ή μονοτροπικό (εικόνα/ σκίτσο/ γράφημα/ πίνακας κ.τ.λ.) Κείμενο 2, γιατί είναι κι αυτό κείμενο αναφοράς.

Από το πολυτροπικό κείμενο προκύπτουν τα εξής στοιχεία:

- Από τον πρώτο σημειωτικό τρόπο, τον γραπτό λόγο, ότι το παιδί βιώνοντας ως παρατηρητής και τελικά αποδέκτης μέσα στο σπίτι τα μηνύματα από τη σχέση των συζύγων – γονιών σχετικά με τις σχέσεις των δύο φύλων τα μιμείται και το ίδιο.
- Από τον δεύτερο σημειωτικό τρόπο, την εικόνα, τονίζεται η στοργή και η ομαλή σχέση όλων των μελών, ο ένας συμπληρώνει τον άλλον και το νήπιο αισθάνεται ήδη απ' αυτήν την ηλικία αυτή τη σχέση και διαμορφώνει την περαιτέρω σεξουαλικότητά του.

Εφαρμογή

Στην ανεπτυγμένη Παραγωγή Λόγου που ακολουθεί έχουν χρησιμοποιηθεί οι ανωτέρω πληροφορίες και τα υπογραμμισμένα χωρία ή φράσεις της παραγωγής βασίζονται σ' αυτές τις πληροφορίες αυτούσιες ή εμπλουτισμένες με τεκμήρια / αιτιοκρατία.

Κυρία Διευθύντρια

σεβαστοί καθηγητές

αγαπητοί γονείς, συμμαθητές

Σεξουαλικότητα και εφηβεία είναι σήμερα το θέμα που θα προσπαθήσω να σας επικοινωνήσω με μεγάλη μου χαρά ως εκπρόσωπος αυτής της ημερίδας στο σχολείο μας. Ένα θέμα για το οποίο εργαστήκαμε αρκετές εβδομάδες εγώ και οι συμμαθητές μου, γιατί, όπως καταλαβαίνετε, έχει την ιδιαιτερότητα ν' αποτελεί ταμπού για την ελληνική κοινωνία, όπως δείχνουν οι έρευνες που θα σας παραθέσω. Πάνω από το πενήντα τοις εκατό των γονιών που ρωτήθηκαν για το θέμα «σεξουαλικότητα» και πώς το χειρίζονται με τα παιδιά τους, δήλωσαν άγνοια ή απάντησαν πως δεν θέλουν να τοποθετηθούν. Απ' αυτό και μόνο προκύπτει η ανάγκη σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης πρωτίστως των γονέων και δευτερευόντως των καθηγητών. Αυτοί είναι που θα μεταλαμπαδεύσουν στο παιδί και στον έφηβο τις σωστές κατευθύνσεις.

Περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων μέσω σωματικής επαφής ή επίδειξης πορνογραφίας, βιντεοσκόπηση, ηδονοβλεψία κ.ά., που ήρθαν στο φως από τα στοιχεία του Π.Ο.Υ., μάς έκρουσαν το καμπανάκι του σοβαρότατου κινδύνου. Ένας κίνδυνος που με μισόκλειστα στόματα ή κόκκινα από ντροπή μάγουλα δεν προβαλλόταν μέχρι τώρα όσο θα 'πρεπε στην ελληνική επικράτεια. Όταν τα παιδιά άρχισαν να μιλούν, όταν κάποιος από το περιβάλλον τους κατάλαβε ότι κάτι δεν πάει καλά, άρχισαν οι αναφορές και οι καταγγελίες εναντίον των θυτών, που σε αρκετές περιπτώσεις ήταν υπεράνω πάσης υποψίας ή άτομα του στενού τους χώρου! Γι' αυτό, αγαπητοί γονείς και καθηγητές, φροντίστε εσείς πρώτα να γνωρίσετε το περιεχόμενο του όρου «σεξουαλικότητα» για να τον μάθουμε κι εμείς. Από την εντρύφησή μου με το θέμα θεωρώ πως ο όρος αναφέρεται σε ένα αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης φύσης και πως περιλαμβάνει το φύλο, την ταυτότητα, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την κριτική έλξη και αναπαραγωγή!

Κι επειδή, όπως όλοι γνωρίζουμε, το «προλαμβάνει» είναι καλύτερο του «θεραπεύει», για να μην πασχίζουμε όλοι μαζί στο μέλλον να βρούμε τρόπους να κλείνουμε πληγές, καλό θα ήταν να γνωρίζουμε πως η οικογένεια και το σχολείο, ως πρωτογενείς φορείς κοινωνικοποίησης, πρέπει να βγουν μπροστάρηδες στο επίμαχο αυτό ζήτημα. Γι' αυτόν τον λόγο το «Κοινωνικό Σχολείο» μεριμνά για τη δημιουργία «σχολών γονέων», τους οποίους θα εκπαιδεύσουν κατάλληλα καταρτισμένοι ψυχολόγοι κι εκπαιδευτικοί υπό την καθοδήγηση του αρμόδιου γιατρού και επικεφαλής του «κοινωνικού σχολείου» κ. Ασκητή. Η Πολιτεία πρώτη φορά θα συνεργαστεί επίσημα με την οικογένεια στο θέμα αυτό. Στόχος είναι οι γονείς να ενημερώνουν τα παιδιά τους ανάλογα με το γνωσιακό και συναισθηματικό τους επίπεδο, χωρίς να νιώθουν ντροπή ή αμηχανία σε κάποια ερώτησή τους. Γιατί αν το παιδί λάβει ένα λανθασμένο μήνυμα πάνω στο θέμα αυτό μπορεί ν' απευθυνθεί σε άτομα ακατάλληλα για να μάθει ή στα Μ.Κ.Δ., κάτι που για πολλούς λόγους απευχόμαστε. Παιδιά που μεγαλώνουν σε περιβάλλον με διάχυτη την αγάπη μεταξύ των συζύγων θα εκτιμήσουν το άλλο φύλο, θα νιώσουν τη στοργή και μπορούν να τη μεταφέρουν στις δικές τους διαπροσωπικές σχέσεις. Οι γονείς ομόφυλοι με το παιδί θα ήταν καλό να περνούν χρόνο μαζί του συζητώντας σε κλίμα εμπιστοσύνης για θέματα σεξουαλικού περιεχομένου, όσο απρόσμενες κι αν τους φαίνονται οι ερωτήσεις του!

Μέσα στον χώρο του σχολείου, όπως όλοι ξέρουμε, νιώθουμε τα πρώτα ερωτικά μας σκιρτήματα συνήθως. Εκεί επικοινωνούμε με το άλλο φύλο, καλλιεργούνται οι πρώτες διαφυλικές σχέσεις και τα παιδιά, όλοι εμείς αγαπητοί συμμαθητές, διαμορφώνουμε την ταυτότητά μας, αυτή που ήδη αρχίζουμε να γνωρίζουμε μέσα στον οικογενειακό χώρο. Είναι μέγιστης σημασίας το πως θα διαμορφωθούν αυτές οι ταυτότητες, ώστε ν' αποφύγουμε στο μέλλον την έμφυλη βία και τις στερεοτυπικές αντιλήψεις μεταξύ των φύλων. Οι καθηγητές μας είναι για μας οι δεύτεροι γονείς και συμβουλάτορές μας και θα θέλαμε από αυτούς τη συμβουλή και την καθοδήγησή τους με βλέμμα απενεχοποιημένο κι όχι με μισόλογα! Ένα μάθημα ενταγμένο μέσα στο εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα με θέμα τη σεξουαλικότητα και τις διαφυλικές σχέσεις, αλλά και τις σχέσεις μεταξύ ομόφυλων θα ήταν το ιδανικό ανάγνωσμα

άντλησης πληροφοριών και θα απελευθέρωνε τα παιδιά από απορίες και άγχη, ντροπή και σεμνοτυφία, στοιχεία που πολλές φορές τα οδηγούν σε ερωτικές σχέσεις που αποβαίνουν εις βάρος τους ή τα σημαδεύουν στη ζωή τους.

Η οικογένεια και το σχολείο αφού μας διαπαιδαγωγούν σε τόσα άλλα ας στρέψουν τώρα την προσοχή τους και στη σεξουαλικότητά μας, στο σώμα και τα γεννητικά μας όργανα, να μας μιλήσουν πρώτοι αυτοί με κατανόηση για το σεξ, τις σχέσεις, την ταυτότητά μας, την αποδοχή του εαυτού μας, την αυτεπίγνωση δηλαδή αλλά και την αποδοχή του άλλου, την ανεκτικότητα. Μάθημα ζωής θα το χαρακτηρίζα. Ας προστεθεί επίσημα κι όχι ευκαιριακά με τις τυχαίες συζητήσεις. Θέλουμε να μάθουμε για να μην πάθουμε!

Ευχαριστώ!